

Bevarer etter brann

TETT BYGG: Byggmester Sindre Sandberg fra Frank Kristiansen AS, arkitekt Jeanette Jacobsen og tømrermester Per-Willy Færgestad fra Akershus bygningsvern-senter.

DRØBAK: To år etter at Telegrafren brant ned, er den i ferd med å bli bygd opp igjen.

- Her sto vi heldigvis overfor en eier som ønsket å gjenoppføre bygningen identisk med den som var gått tapt, sier tømremester Per-Willy Færgestad.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Trehuset ble oppført ca 1790 i to etasjer med laftet tømmerkonstruksjon og bindingsverk, samt en sjelden åstakkonstruksjon med helvalmet form og fall på 38 grader. Huset har vært restaurant, Vinmonopol og telegrafstasjonen i Drøbak. Til tross for mye og allsidig bruk, hadde Telegrafren beholdt mange originale bygningsdeler og sin ytre hovedform.

Forsikringsselskapet mente Telegrafren var totalskadet og burde rives etter brannen. De ville bygge nytt i moderne bindingsverk. Det godtok ikke huseier og Frogn kommune. Her måtte man ta vare på så mye historisk materiale som mulig. Men hva kunne reddes? →

Utbrent takverk og andre etasje, sett fra lift fra nordvest. (Foto: Per-Willy Færgestad)

Januar 2016, etter at det gjenværende tømmeret i andre etasje var merket og demontert. (Foto: Per-Willy Færgestad)

Etter en større befaring, anbefalte eier, Akershus fylkeskommune, Riksantikvaren og Akershus Bygningsvernssenter å redde første etasje, mens restene av åstaket og delene fra andre etasje ble demontert for hånd i samarbeid med byantikvar Liv Lund Nygaard.

Partene ble enige om å gjenreise huset med ny grunnmur samt moderne varme- og ventilasjonsløsninger.

– Forsikringsselskapet kom på glid da de skjønnte at kravene til teknisk forskrift om isolasjon og universell utforming kunne fravikes om ny gjenoppbygget bygning kunne erklæres som verneverdig, forklarer Per- Willy Færgestad.

LEVENDE HISTORIE

Å gjenoppbygge Telegrafan, er det største arbeidet seniorrådgiveren ved Akershus bygningsvernssenter har vært med på.

– I utgangspunktet var dette en skadesanering. Når vi så begynner å demontere, finner vi det ene fantastiske eksemplet på norsk byggeskikk etter det andre. Jeg har mye erfaring med trebygg fra samme periode, men her dukker det hele tiden opp små nyanser i metoder og overraskelser, sier den glade tømremesteren.

Mesterhus Frank Kristiansen AS med byggmester Sindre Sandberg ble totalentreprenør for gjenoppbyggingen, og sikret fremdriften i det kompliserte prosjektet.

– Sindre og jeg har stor gjensidig respekt for hverandre. Han kan mye om moderne produksjon og har gått mange kurs hos Akershus bygningsvernssenter siden 2010, ofte med tømmerne fra firmaet. Nå får de brukt all den kunnskapen, sier Færgestad.

I første etasje står bygningsvernssenterets skott- og høvelbenker, langhøvler, bandkniver og annet som tømmerne trenger til gjenoppbyggingen. Når tømmerne lurer på noe, spør de Færgestad og får veiledning i oppsett og rett bruk av verktøyet.

– Her bygger vi opp kompetansen som vi gir videre til håndverkerne. Det er noe av det største jeg kan være med på, fastslår Færgestad.

REDDET OG REGISTRERT

Med klarsignal fra forsikring, kommune og huseier begynte bygningsarkeologien: Branttomta ble sikret for arbeid og det ble lagt rutiner for registrering og merking av alle bygningsdelene.

Den gjenværende tømmerkonstruksjonen

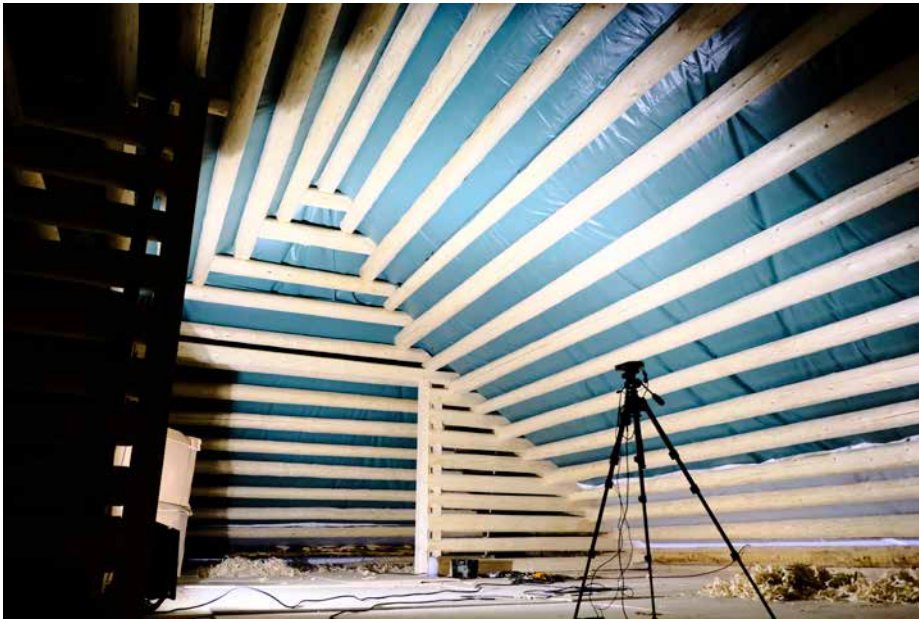
i første etasje fikk fjernet originalpanelet og det ble oppført et stillas med «tak over tak» slik at lafteveggene i den etasjen kunne tørke på stedet. Ifølge Færgestad, var god lufting og naturlig tørking viktig for å opprettholde en jevn temperatur og slik unngå mugg- og soppdannelse i tømmeret. Vinteren og våren 2016 tørket tømmeret i fem plussgrader.

Men skader på de gjenværende tømmerkonstruksjonen etter flere ombygginger, samt funn av råte og ekte hussopp i deler av bunnstokkene, gjorde at konstruksjonen

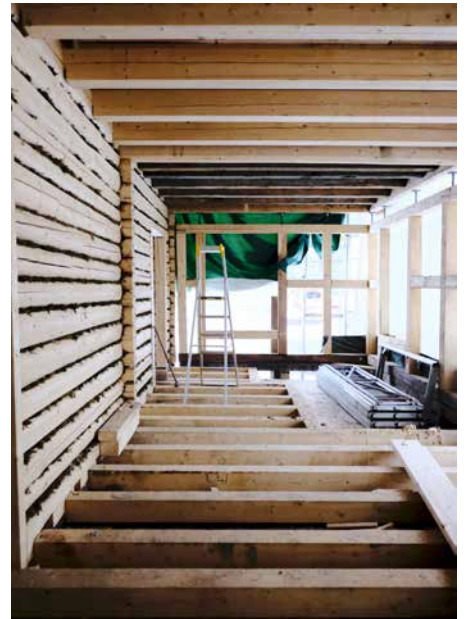
ble ustabil og krevende å jobbe på. Tømmerveggene ble merket, demontert og fraktet til Stokk & Stein i Lom. Her ble konstruksjonene i første og andre etasje samt åstaket gjenoppbygget.

Alt arbeid ble nøye dokumentert med foto og oppmåling. Originale bygningsdeler som ikke ville fungere på sitt gamle sted, får nytt liv et annet sted i Telegrafan. Gjerne påført en liten lapp fra tømmerne med anvisning om hvor delen kommer fra.

– I Drøbak hadde vi fem hus som Telegrafan. Nå er det tre igjen, blant dem

Åstaket er gjenskapt hos Stokk & Stein i Lom.

Arbeider i andre etasje.

- Herlig å jobbe og lære, sier hjelpegutt Dejan, som er utplassert hos Frank Kristiansen AS. Her høvler han takåsene for hånd.

Teknisk avansert: Varme og ventilasjon er lagt i gulvet.

Drøbak Hospital fra 1793 som har vært forbilde for denne gjenoppbyggingen. Det gir oss en sikkerhet når vi velger metoder. Lokalt sitter vi på mye kunnskap som kommer til nytte nå. Det kan være små detaljer fra et enkelt fotografi tatt for 30 år siden, som gjør at vi får tilbakeført paneler og vinduer med eksakte glassmål, sier Færgestad.

TETT BYGG

Byggmester Sindre Sandberg har taklet store utfordringer i gjenoppbyggingen. Det er boret og gravd for en million kroner, vannpum-

per har sviktet og Storgata i byen kan ikke stenges for trafikk. Da må frakt og arbeider gjøres på natten til langt høyere kostnad.

- Dette er en uvanlig og spennende jobb som krever tålmodighet. Vi har hatt mange av tømmerne våre innom og de tre faste på prosjektet har fått helt ny kompetanse, sier byggmesteren som ikke tør å si når prosjektet er ferdig.

- Vi jobber mot å bli ferdige på forsommern i år, men her er mye som må ta sin tid: Ta linoljemalingen som et eksempel. Den har en lang tørketid som vi må vente på.

Til gjengjeld får vi selskap av malermester Studsrud (Bygg og bevar prisen 2017) som skal gjøre den delen av arbeidet, sier Sandberg.

- Andre etasje skal stå som bart tømmer i flere år før man kan kle den inn. Man må la dette sette seg ordentlig, så det er nok en stund til helt ferdig Telegraf, sier arkitekt Jeanette Jacobsen.

Hun er blitt så begeistret for læremulighetene at hun også arbeider som tømrerlærling en dag i uken. ■